

เอกสารถอดบทเรียน

โครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมที่ ๘ สร้างพลังเครือข่ายและขยายผลผู้นำการเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมย่อยที่ ๘.๒ จัดเวทีแลกเปลี่ยนบทเรียนความสำเร็จผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ระดับอำเภอ)

สร้างความมั่นคง

สร้างความมั่งคั่ง

สร้างความยั่งยืน

“ชุมชนเข้มแข็งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

จังหวัด น่าน อำเภอ เชียงกลาง ตำบลพญาแก้ว

แบบถอดบทเรียน

โครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมที่ ๘ สร้างพลังเครือข่ายและขยายผลผู้นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมย่อยที่ ๘.๒ จัดเวทีแลกเปลี่ยนบทเรียนความสำเร็จผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ระดับอำเภอ) ตำบลพญาแก้ว อำเภอเขียงกลาง จังหวัดน่าน

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกันจึงขอให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดได้ดำเนินการถอดบทเรียนให้สำเร็จโดยส่งให้กรมทราบ ทาง QR Code ที่ปรากฏตามหนังสือคำสั่ง พร้อมเพรียงกันภายในวันศุกร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ เพื่อกรมการพัฒนาชุมชนจักได้รวบรวมนำเสนออธิบดีกรมทราบ ต่อไป

ประเด็นในการเก็บข้อมูลดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของตำบล

ตอนที่ ๒ ผลสำเร็จของการดำเนินงานเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

ตอนที่ ๓ ถอดบทเรียนความสำเร็จการดำเนินงานเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของตำบล

๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลพญาแก้ว อำเภอเขียงกลาง จังหวัดน่าน ห่างจากที่ว่าการอำเภอเขียงกลางไปทางทิศตะวันออก ระยะทาง ๕ กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดน่านระยะทาง ๗๖ กิโลเมตร จากแยกบ้านเจดีย์เข้าสู่ตำบลพญาแก้ว ระยะทาง ๓ กม. มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเขียงกลาง อำเภอเขียงกลาง จังหวัดน่าน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลสถาน อำเภอปัว จังหวัดน่าน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลสกาด อำเภอปัว จังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลเขียงคาน อำเภอเขียงกลาง จังหวัดน่าน

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลพญาแก้ว ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เขตป่าสงวน และพื้นที่ราบเหมาะสำหรับการเพาะปลูก ที่อยู่อาศัย ร้านค้า สถานประกอบการ ตามลำดับ และมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ก็ได้แก่ ดิน ต้นไม้ อากาศที่ไม่มีมลพิษ และน้ำ สำหรับแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรได้มาจากน้ำฝน แม่น้ำน่าน และลำน้ำกอน ลักษณะภูมิประเทศของตำบลพญาแก้ว แบ่งพื้นที่ราบและภูเขาสูง สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนได้แก่

๑) พื้นที่ราบบริเวณริมฝั่งแม่น้ำกอน จำนวน ๕ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านน้ำคา

หมู่ที่ ๒ บ้านคันทนา

หมู่ที่ ๓ บ้านพูล

หมู่ที่ ๔ บ้านพญาแก้ว

หมู่ที่ ๗ บ้านม่วง

- ๒) พื้นที่บริเวณภูเขาสูงในเขตป่าสงวนแห่งชาติดอยภูคาผาแดง จำนวน ๒ หมู่บ้าน ประกอบด้วย
หมู่ที่ ๕ บ้านผาน้ำน้อย
หมู่ที่ ๖ บ้านเกวต

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม แบ่งเป็น ๓ ฤดู

ฤดูร้อน	อากาศร้อนอบอ้าวเริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม – พฤษภาคม
ฤดูฝน	ฝนตกชุก เริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน – ตุลาคม
ฤดูหนาว	อากาศหนาวจัด เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์

๑.๔ สภาพทางเศรษฐกิจ

๑) การประกอบอาชีพ

ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ใบบัวสุม และพืชผักผลไม้ต่างๆ เช่น มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย ฯลฯ มีพื้นที่ทำการเกษตรกรรม

- เพาะปลูกข้าว	จำนวน ๑,๗๒๖ ไร่
- เพาะปลูกพืชไร่	จำนวน ๕,๗๐๗ ไร่
- เพาะปลูกพืชผัก	จำนวน ๑๓๕ ไร่
- เพาะปลูกผลไม้	จำนวน ๑,๔๖๓ ไร่

๒) พืชเศรษฐกิจ

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ พืชไร่ คือ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ไม้ผล ได้แก่ มะขามหวาน มะม่วง ลำไย สำหรับพืชผัก และการปลูกข้าวด้วยการทำนาปีส่วนใหญ่ใช้บริโภคในครัวเรือน

๓) ด้านอุตสาหกรรม เป็นกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ได้แก่

- (๑) โรงสีข้าว จำนวน ๑๗ แห่ง
- (๒) โรงผลิตบล็อกลูก จำนวน ๒ แห่ง
- (๓) โรงผลิตเมทัลชีท จำนวน ๑ แห่ง
- (๔) โรงผลิตปุ๋ยหมัก จำนวน ๑ แห่ง
- (๕) โรงผลิตปุ๋ยหมัก จำนวน ๑ แห่ง
- (๖) โรงเก็บผลิตภัณฑ์เมล็ดพันธุ์พืช จำนวน ๑ แห่ง
- (๗) กิจการเครื่องผสมคอนกรีตและเครื่องร่อนทราย จำนวน ๑ แห่ง

๔) สถานประกอบการ

- (๑) สถานบริการน้ำมัน ๑ แห่ง
- (๒) ร้านค้าทั่วไป ๓๕ แห่ง
- (๓) ร้านขายของเบ็ดเตล็ด ๑ แห่ง

๕) กลุ่ม องค์กรชุมชน

(๑) กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์เศรษฐกิจ (OTOP ๒ ดาว)	บ้านพูล หมู่ที่ ๓
(๒) กลุ่มเลี้ยงสุกร	บ้านม่วง หมู่ที่ ๗
(๓) กลุ่มเลี้ยงกบ	บ้านม่วง หมู่ที่ ๗
(๔) กลุ่มเลี้ยงหมูหลุม	บ้านคันทนา หมู่ที่ ๒
(๕) กลุ่มทำน้ายาเอนกประสงค์	บ้านพญาแก้ว หมู่ที่ ๒
(๖) กลุ่มเย็บผ้าห่มนวม	บ้านพญาแก้ว หมู่ที่ ๔
(๗) กลุ่มผู้ปลูกลำไย	บ้านพญาแก้ว หมู่ที่ ๔
(๘) กลุ่มตีเหล็ก	บ้านผาน้ำน้อย หมู่ที่ ๕
(๙) กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ	บ้านพญาแก้ว หมู่ที่ ๔
(๑๐) กลุ่มแปรรูปอาหาร	บ้านพญาแก้ว หมู่ที่ ๔

๑.๕ ประชากร

ตำบลพญาแก้ว ประกอบด้วย ๗ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๒,๗๙๙ คน ดังนี้

หมู่ที่	บ้าน	กำนัน*/ ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
๑	บ้านน้ำคา	นางพงศกร คำคาม	๑๖๘	๑๙๖	๒๐๕	๔๐๑
๒	บ้านคันทนา	นายมนัส พลหล้า*	๑๕๑	๑๙๙	๒๒๔	๔๒๓
๓	บ้านพูล	นายชาติรี ทำงาม	๘๕	๖๓	๘๔	๑๔๗
๔	บ้านพญาแก้ว	นางพอง พงษ์ขันธ์	๗๐	๗๑	๘๘	๑๕๙
๕	บ้านผาน้ำน้อย	นายสนั่น บุญตัน	๑๓๔	๒๕๒	๒๕๑	๕๐๓
๖	บ้านเกวต	นายหยัด ศิริคาม	๑๓๖	๒๔๘	๒๓๑	๔๗๙
๗	บ้านม่วง	นางสมศรี ปัญญาจักร	๔๕	๗๒	๘๕	๑๕๗
รวม			๗๘๙	๑,๑๐๑	๑,๑๖๘	๒,๒๖๙

แหล่งข้อมูล : - ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ปี ๒๕๖๘

๑.๖ ข้อมูลด้านการศึกษา

การจัดการศึกษาในตำบลพญาแก้ว มีหน่วยงานและสถาบันทางการศึกษา แยกได้

- ๑) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๓ แห่ง ดังนี้
 - ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านผาน้ำน้อย หมู่ที่ ๕ ตำบลพญาแก้ว
 - ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเกวต หมู่ที่ ๖ ตำบลพญาแก้ว
 - ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดคันทนา หมู่ที่ ๒ ตำบลพญาแก้ว

๒) โรงเรียน จำนวน ๔ แห่ง ดังนี้

- โรงเรียนบ้านเกวต หมู่ที่ ๖ ตำบลพญาแก้ว
- โรงเรียนบ้านผาน้ำน้อย หมู่ที่ ๕ ตำบลพญาแก้ว
- โรงเรียนบ้านน้ำคา หมู่ที่ ๑ ตำบลพญาแก้ว
- โรงเรียนไตรมิตรวิทยา หมู่ที่ ๒ ตำบลพญาแก้ว

๑.๗ ข้อมูลด้านสาธารณสุข

ตำบลพญาแก้วมีสถานบริการทางด้านสาธารณสุข จำนวน ๒ แห่ง ดังนี้

- ๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพญาแก้ว หมู่ที่ ๓ จำนวน ๑ แห่ง
- ๒) สถานบริการสาธารณสุขชุมชนบ้านผาน้ำน้อย หมู่ที่ ๕ จำนวน ๑ แห่ง

๑.๘ ข้อมูลด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี

๑) ประชาชนในตำบลพญาแก้ว ร้อยละ ๑๐๐ นับถือศาสนาพุทธ มีจำนวนวัด จำนวน ๓ แห่ง และสำนักสงฆ์ จำนวน ๑ แห่ง ดังนี้

- วัดน้ำคา หมู่ที่ ๑
- วัดคันทนา หมู่ที่ ๒
- วัดพญาแก้ว หมู่ที่ ๔
- สำนักสงฆ์บ้านผาน้ำน้อย

๒) ตำบลพญาแก้วมีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญและถือเป็นประเพณีที่หล่อหลอมจิตใจชาวตำบลพญาแก้วให้มีความแน่นแฟ้นกันมาช้านาน มีกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนี้

- ประเพณีรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ ประมาณเดือน เมษายน
- ประเพณีตีพิ ประมาณเดือน สิงหาคม
- ถวายเทียนพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม
- งานสลากภัต ประมาณเดือน ตุลาคม – พฤศจิกายน

๑.๙ ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในพื้นที่ของตำบลพญาแก้วมีพื้นที่เป็นพื้นที่เขตป่าสงวน และพื้นที่ราบเหมาะสำหรับการเพาะปลูก ที่อยู่อาศัย ร้านค้า สถานประกอบการ ตามลำดับ และมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นที่สาธารณะทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้แก่ ดิน ต้นไม้ อากาศที่ไม่มีมลพิษ และน้ำ สำหรับแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรได้มาจากน้ำฝน แม่น้ำน่าน และลำน้ำคอน

๑) **ทรัพยากรป่าไม้** พื้นที่ป่าไม้ของตำบลพญาแก้วเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำของแม่น้ำน่านที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งกรมป่าไม้ได้ประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์โซน C อยู่ในเขตป่าสงวน ซึ่งในอดีตที่ทรัพยากรป่าไม้มียังคงมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถกักเก็บและระบายน้ำลงสู่แม่น้ำคอนได้เป็นปริมาณมากและสม่ำเสมอ แต่ภายหลังมีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อตอบสนองความต้องการที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างฟุ่มเฟือย ทำให้มีการจัดตั้งป่าชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของหมู่บ้าน โดยในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีลักษณะของป่าเป็น ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าสนเขา ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ

๒) **ทรัพยากรน้ำ** ที่ใช้ในการอุปโภค-บริโภค เป็นน้ำที่ได้จากน้ำฝน และน้ำดื่มจากแม่ น้ำน่าน, ลำน้ำคอน ซึ่งจะต้องนำมาผ่านกระบวนการของระบบประปา สำหรับน้ำใต้ดินมีปริมาณน้อย ไม่สามารถนำขึ้นมาใช้ให้พอเพียง

๓) **ทรัพยากรสัตว์ป่า** เขตป่าสงวน มีสัตว์ป่าชุกชุมมากมาย เช่น กวาง เก้ง เลียงผา เสือ ช้าง วัวแดง กระทิง หมูป่า และนกยูง ซึ่งมีในป่าเพียงไม่กี่แห่งในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชีวภาพของป่าผืนนี้ที่ควรอนุรักษ์เอาไว้ แต่ในปัจจุบันมีการบุกรุกเข้าไปล่าสัตว์ป่าอย่างมากมาย เพื่อนำมาบริโภคทำให้จำนวนสัตว์ป่ามีจำนวนลดลงและใกล้สูญ

๑.๑๐ ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑) การคมนาคม

การคมนาคมในพื้นที่ตำบลพญาแก้ว และการคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง จำนวน ๕ หมู่บ้าน จะอยู่ในพื้นที่ราบและอีก ๒ หมู่บ้านจะอยู่บนที่สูงซึ่งการคมนาคมไม่สะดวกเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นถนนลูกรัง ในช่วงฤดูฝนถนนลื่น ดินถล่ม เป็นหลุมเป็นบ่อ พอถึงฤดูแล้งก็เต็มไปด้วยฝุ่น อาจสรุปเส้นทางคมนาคมติดต่อ ได้ดังนี้

(๑) ถนนลูกรัง จำนวน ๔๘ สาย

(๒) ถนนลาดยาง จำนวน ๓ สาย

(๓) ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน ๓๔ สาย

ถนนสายหลักที่ใช้สัญจร หรือเดินทางไปยังที่ว่าการอำเภอของหมู่บ้านที่ใกล้ที่สุดในตำบล เป็นระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร และหมู่บ้านที่ไกลที่สุดในตำบลระยะทาง ๓๖ กิโลเมตร

๒) การประปา

ในพื้นที่เขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเขียงกลางพญาแก้ว มีระบบประปาภูเขา มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

๓) ไฟฟ้า

ตำบลพญาแก้วมีการขยายเขตไฟฟ้า ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ปัญหาคือไฟฟ้าส่องสว่างทางหรือที่สาธารณะยังไม่สามารถดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งหมด เนื่องจากพื้นที่ที่มีความต้องการให้ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างนั้นยังไม่เป็นที่สาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงไม่สามารถดำเนินการได้ เช่นเดียวกับถนน การแก้ปัญหาคือ ประสานความร่วมมือกันหลายๆ ฝ่าย เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ และวิธีการที่จะดำเนินการแก้ไขอย่างไร ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ตั้งงบประมาณในส่วนนี้ไว้แล้วบางส่วน และได้แจ้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงเหตุผลเพื่อที่จะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนต่อไป

๔) ดินและการใช้ที่ดิน

สภาพดินของตำบลพญาแก้ว ลักษณะดินจะเป็นดินตื้น ดินมีกรวดหินปะปน ชั้นล่างมีดินเหนียวปนอยู่ การระบายน้ำดี เหมาะแก่การเกษตรกรรม การครอบครองที่ดินในเขตพื้นที่ตำบล สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

(๑) ที่อยู่อาศัย ประมาณ ๘๗๒ ไร่

(๒) พื้นที่การเกษตร ประมาณ ๗,๖๖๓ ไร่

(๓) ป่าชุมชน ประมาณ ๑,๓๕๓ ไร่

(๔) พื้นที่ป่าสงวน ประมาณ ๕๙,๕๓๙ ไร่

๕) แหล่งน้ำ

ตำบลพญาแก้ว แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญของตำบล ประกอบด้วย

แหล่งน้ำตามธรรมชาติ

(๑) ลำน้ำ,ลำห้วย	จำนวน ๑๖ สาย
(๒) สระ	จำนวน ๒ แห่ง
(๓) น้ำตก	จำนวน ๑ แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

(๑) บ่อน้ำตื้น	จำนวน ๗๖ แห่ง
(๒) ประปาหมู่บ้าน	จำนวน ๗ แห่ง
(๓) ประปาภูเขาครอบคลุมทุกหมู่บ้าน แต่ไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือน	

๑.๑๑ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลพญาแก้ว จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่

(๑) น้ำตกผานางอิง	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลพญาแก้ว
(๒) ฝายข้อมือเหล็ก	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลพญาแก้ว
(๓) หาดบ้านดู่	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลพญาแก้ว

เป็นตำบลแห่งการเกษตร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเชิงอนุรักษ์ ตำบลพญาแก้ว มีความอุดมสมบูรณ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ด้านป่าไม้ แหล่งน้ำที่เหมาะสม ประชากรมีทักษะในการประกอบอาชีพ ทำการเกษตร มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของครัวเรือน ประกอบกับ ตำบลพญาแก้วมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ น้ำตกผานางอิง ฝายข้อมือเหล็ก และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม คือ สล้อ ซอ ปืน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าลัวะ เช่น การประเพณีตีพิ ประเพณีกินสโหลด และเป็นตำบลที่ได้รับการคัดเลือก เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข ระดับจังหวัด จึงสามารถกำหนดหรือส่งเสริมให้เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๑๒ ข้อมูลดำเนินงานประเพณี

ตำบลพญาแก้วมีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญคือ ประเพณีนมัสการพระธาตุพญาแก้ว ซึ่งจะจัดขึ้นทุกวันที่ ๑๖ เมษายน ของทุกปี เป็นประเพณีที่ชาวตำบลพญาแก้วให้ความสำคัญและถือเป็นประเพณีที่หล่อหลอมจิตใจ ชาวตำบลพญาแก้วให้มีความแน่นแฟ้นกันมาช้านาน มีกิจกรรมที่น่าสนใจคือ การสร้างน้ำพระธาตุ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การจุดบั้งไฟของค์พระธาตุ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น สบ้ำ โกงแก้ง และมีการจัดขบวนแห่ที่สวยงามซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตของชุมชนจากทุกหมู่บ้านใน ตำบล

๑) วันขึ้นปีใหม่	เดือน มกราคม
๒) พิธีบายศรีสู่ขวัญ	เดือน มกราคม – ธันวาคม
๓) งานวันสงกรานต์	เดือน เมษายน
๔) ส่งเคราะห์บ้าน	เดือน เมษายน
๕) การสะเดาะเคราะห์ / การสืบชะตา	เดือน เมษายน
๖) แห่เทียนพรรษา	เดือน กรกฎาคม
๗) วันออกพรรษา	เดือน ตุลาคม
๘) ทานสลากภัต	เดือน ตุลาคม – พฤศจิกายน
๑๑) งานวันลอยกระทง	เดือน พฤศจิกายน

ส่วนที่ ๒ ผลสำเร็จของการดำเนินงานเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปีงบประมาณ ๒๕๖๘

การวางแผนพัฒนาตำบลและเสริมสร้าง การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงปี ๒๕๖๘

ตำบลพญาแก้ว อำเภอเขียงกลาง ได้พิจารณาคัดเลือกเป็นตำบลเป้าหมายในการขับเคลื่อนสู่การเป็นตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ โดยมีการคัดเลือกตัวแทนผู้นำชุมชนในพื้นที่เป็นตัวแทนเข้ารับการฝึกอบรม โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาและสร้างทีมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง (สร้าง ครู ข) ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนลำปาง ระหว่างวันที่ ๒๙-๓๑ มกราคม ๒๕๖๘ จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย

๑) นายพงษ์กร คำคาม	ตำแหน่ง กำนันตำบลพญาแก้ว
๒) นางพอง พงษ์ขันธ์	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
๓) นางรวงทอง ไชยพรม	ตำแหน่ง แพทย์ประจำตำบล
๔) นางลัดดา ไชยชนะ	ตำแหน่ง ผู้นำ อช.
๕) นางธัญธิดา เสนาพันธ์	ตำแหน่ง ส.อบต./กพส.ต.

ผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง (ครู ข) ทั้ง ๕ คน ได้มีการขยายผลสร้างทีมงานนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเรียกว่า ครู ข ขยายผล อีกจำนวน ๑๓ คน ประกอบด้วย

๑) นายมนัส พลหล้า	ตำแหน่ง ที่ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน
๒) นายประดู่จ คันทะสาร	ตำแหน่ง ไวยาวัจกร
๓) นายสวาท แสงรัตน์	ตำแหน่ง ที่ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน
๔) นายชาติรี ทำงาม	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
๕) นายสนั่น บุญตัน	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
๖) นายหยัด ศิริคาม	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
๗) นางสมศรี ปัญญาจักร	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
๘) นางเขมิกา อริยบัณฑิต	ตำแหน่ง สารวัตรกำนัน
๙) น.ส.นรินทรา กะมะโน	ตำแหน่ง สารวัตรกำนัน
๑๐) นายสรารัฐ การินทร์	ตำแหน่ง ผู้นำ อช.
๑๑) นายศรารัฐ คำคาม	ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
๑๒) นางดวงจันทร์ ขอดเตชะ	ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
๑๓) นายนันทกร แสงรัตน์	ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

๑) จำนวนครัวเรือน ขยายผลดำเนินการขับเคลื่อนตามโครงการฯ ในระดับตำบล .
มีจำนวน ๗๘๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ (ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบล)

๒) โครงการ/กิจกรรมที่ขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ๑) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวในรั้วบ้านและผักปลอดสารพิษ
- ๒) โครงการส่งเสริมหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓) โครงการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์คุณภาพเพื่อการเกษตร
- ๔) โครงการส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้
- ๕) โครงการอบรมให้ความรู้การเพาะพันธุ์กล้าไม้
- ๖) โครงการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

๒.๑ ผลสำเร็จจากการบูรณาการที่ทำให้ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ก่อนดำเนินการ

๑. การวางแผน (จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้)

ผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงร่วมวางแผน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการ ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวในรั้วบ้านผักปลอดสารพิษ

๒. การจัดประชุมแผน

ผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงประชุมร่วมกับ ๗ ภาคี เครือข่าย (ประชุมแผนตำบลพญาแก้ว/ขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/ขับเคลื่อนโครงการ ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวในรั้วบ้านผักปลอดสารพิษ)

๓. มอบหมายภารกิจ

เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการผลความสำเร็จผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบล ในพื้นที่ตำบลเข้มแข็งเป็นไปอย่างประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์อย่าง เป็นรูปธรรม ผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง จึงมีการมอบหมายภารกิจคณะกรรมการในการขับเคลื่อนโครงการผลความสำเร็จผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก แผนพัฒนาตำบล ในพื้นที่ตำบลเข้มแข็ง และจัดทำบันทึกความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายการพัฒนา โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. จัดทำแผน การขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ร่วมกับภาคีเครือข่ายการพัฒนาดำเนินการกิจกรรมตามแผนการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งฯ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความเข้มแข็งในสามมิติคือมิติด้านความมั่นคงมิติด้านความมั่งคั่งและมิติ ด้านความยั่งยืน

๓. ดำเนินการประเมินตำบลเข้มแข็งฯ ตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด

๔. ดำเนินการจัดการความรู้การขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อต่างๆ

ความรับผิดชอบของหน่วยงานภาคีภาคประชาชน

๑. ร่วมกับอำเภอเขียงกลางดำเนินจัดทำแผนการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามภารกิจของหน่วยงานภาคีเครือข่ายการพัฒนา

๒. ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ประชาชนงบประมาณการประสานงานการบูรณาการทำงานตามบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของหน่วยงานภาคีภาคีศาสนา เพื่อให้ตำบลพญาแก้วมีศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง คนในชุมชนมีงานมีอาชีพมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการทำงานพัฒนาในด้านต่างๆ ในทางที่ดีขึ้น และเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมและสามารถตอบสนองการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

๓. ร่วมการประเมินตำบลเข้มแข็งฯ ตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด

๔. การจัดการความรู้ การขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งฯ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อต่างๆ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จังหวัดอุบลราชธานี
ระหว่าง
หน่วยงานภาคีภาคีภาคประชาชน
ซึ่งประกอบด้วย ๑๑ หน่วยงานภาคีภาคีภาคประชาชน ได้แก่ ๑. สำนักงานเทศบาลเมืองเขียงกลาง ๒. สำนักงานเทศบาลตำบลพญาแก้ว ๓. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๔. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๕. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๖. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๗. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๘. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๙. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๑๐. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง ๑๑. สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านดง

๒. ความรับผิดชอบของหน่วยงานภาคีภาคประชาชน
๒.๑ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๒ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๓ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๔ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๕ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๖ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๗ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๘ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๙ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๑๐ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด
๒.๑๑ ร่วมกันขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด

(ลงชื่อ) นายสุวิทย์ นามวงศ์ (ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน
(ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์ (ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์
ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน
(ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์ (ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์
ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน
(ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์ (ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์
ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน
(ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์ (ลงชื่อ) นายสมชาย นามวงศ์
ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคีภาคประชาชน

๔. การใช้เครื่องมือ/กลไก (การนำประโยชน์จากการใช้แผน)

ทีมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตำบลพญาแก้ว ได้ประยุกต์ใช้กลไกการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชာเพื่อการปฏิรูปประเทศ (กลไก ๓ ๕ ๗) เป็นเครื่องมือในการนำโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบลมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานและขยายผลในพื้นที่ โดยการร่วมพูดคุย ร่วมคิด โครงการ/กิจกรรมในการขับเคลื่อนในพื้นที่เพื่อเป็นตำบลเข้มแข็ง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ ๕ กลไก (การประสานงานภาคีเครือข่าย การบูรณาการแผนงานยุทธศาสตร์ การติดตามประเมินผลหนุนเสริม การจัดการความรู้ วิจัย พัฒนาบุคลากร และการ สื่อสารสังคม) และ ภาคีของตำบลพญาแก้ว บรรจุในแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบล และร่วมทำ เพื่อร่วมรับผลประโยชน์จึงนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรม “โครงการปลูกผักสวนครัวในรั้วบ้านผักปลอดสารพิษ”

ระหว่างดำเนินการ

ชาวบ้านตำบลพญาแก้ว ประสบปัญหาค่าครองชีพที่สูง มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผักสวนครัวในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมีความเสี่ยงต่อการบริโภคผักที่ปนเปื้อนสารเคมี นอกจากนี้บางครั้งเรือขาดโอกาสในการเข้าถึงอาหารปลอดภัยและการดูแลสุขภาพที่ดี และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน “โครงการปลูกผักสวนครัวในรั้วบ้านผักปลอดสารพิษ” จึงถูกจัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเอง มีอาหารบริโภคที่ปลอดภัย ลดรายจ่าย เสริมสร้างความรัก ความสามัคคีในชุมชน และสอดคล้องกับนโยบาย “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” และ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะในการจัดการชีวิตอย่างยั่งยืน มีการบรรจุโครงการไว้ในแผนหมู่บ้าน ตำบล และห้องที่ โดยมีกลยุทธ์ การขับเคลื่อนโครงการฯ ที่ทำให้ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ **เริ่มให้สำเร็จ - ขยายให้สนุก - ยกระดับให้ยั่งยืน**

๑. เริ่มให้สำเร็จ

เป็นการริเริ่มให้ครัวเรือนปลูกพืชผักสวนครัวแบบง่ายๆ เน้นทำได้จริง ครัวเรือนทำเองและเห็นผลสำเร็จ เพื่อให้เกิดการสร้างเชื่อมั่นคทางอาหารแก่ครัวเรือน โดยมีกิจกรรมขับเคลื่อน ดังนี้

- จัดกิจกรรมอบรม/ให้ความรู้ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ/การทำปุ๋ยหมัก

- จัดกิจกรรมสนับสนุนต้นกล้าพันธุ์ผัก

- จัดกิจกรรมสนับสนุนทีมพี่เลี้ยงลงพื้นที่ติดตาม

๒. ขยายให้สนุก

เป็นการสร้างแรงจูงใจใช้ชาวบ้าน/ชุมชน เกิดความร่วมมือ มีการแข่งขัน ให้เกิดความสนุกในชุมชน เพื่อให้เกิดการขยายผล เกิดความมั่งคั่ง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้แก่ชุมชน โดยมีกิจกรรมขับเคลื่อน ดังนี้

- จัดกิจกรรมหมู่บ้านผักปลอดสารต้นแบบ

- จัดกิจกรรมตลาดนัดชุมชน

- จัดกิจกรรมปลูกผักกับคนดัง

๓. ยกระดับให้ยั่งยืน

ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกิจกรรมขับเคลื่อน ดังนี้

- จัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายปลูกผัก

- จัดกิจกรรมแบ่งปันเมล็ดพันธุ์/กล้าพันธุ์พืช

- จัดกิจกรรมต่อยอดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

- ประชาสัมพันธ์

๒.๒ สรุปผลสำเร็จจากโครงการ/กิจกรรมที่ขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ปีงบประมาณ ๒๕๖๘

หลังดำเนินการ

๑. ด้านความมั่นคง

- มั่นคงทางอาหาร

มีแหล่งอาหารที่เพียงพอ การแบ่งปันอาหารในตำบลและมีการบริโภคอาหารปลอดภัย

- มั่นคงในชีวิต

การมีอาชีพและรายได้

- ความสามัคคีปรองดอง

ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ของตำบล เพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในตำบล

- ยึดหลักประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม

การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ

- การปลอดคอบายมุข

ส่งเสริมป้องกันการ ลดละเลิกอบายมุข ป้องกันยาเสพติด โดยใช้เวลางว่างในการปลูกพืชผักสวนครัว และมีการจัดเวรยามเฝ้าระวัง

- ด้านการบริหารจัดการชุมชน

การใช้ข้อมูลและเครื่องมือการพัฒนาชุมชน และการบูรณาการความร่วมมือด้วยแผนพัฒนา ตำบล โดยมีการขับเคลื่อนการพัฒนาตำบลโดยการมีส่วนร่วมจากพลังของคนในตำบล

๒. ด้านความมั่งคั่ง

- การสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

กิจกรรมเพื่อขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างตรงจุด ติดตามและสนับสนุนครัวเรือนยากจนอย่างต่อเนื่อง

- แหล่งทุนชุมชน

การบริหารจัดการผลประโยชน์เพื่อชุมชน

- เศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็ง

มีกลุ่มผลิต กลุ่มแปรรูป กลุ่มการตลาด สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

๓. ด้านความยั่งยืน

- การน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

- การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีการบริหารจัดการขยะ คัดแยกขยะ การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

มีการนำคลังภูมิปัญญาเป็นพลังในการสร้างสรรค์งานพัฒนาชุมชน ต่อยอดศูนย์เรียนรู้ในตำบล และมีการใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้

- การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคีการพัฒนา

การเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน

ส่วนที่ ๓ ถอดบทเรียนความสำเร็จการดำเนินงานเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

๓.๑ ท่านคิดว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ อย่างไร (ผลปรากฏที่จะเกิดขึ้นในตำบล)

สิ่งที่เกิดขึ้นในตำบลหลังจากที่ได้ดำเนินโครงการฯ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ดังนี้

๑. มีความมั่นคงทางอาหาร
๒. มีผักปลอดสารพิษ/อาหารที่ปลอดภัย บริโภค
๓. ประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน
๔. มีสุขภาพที่ดี แข็งแรง
๕. มีตู้เย็นรอบบ้าน ผักที่สด สะอาดปลอดภัย ทานได้ทุกเมื่อที่ต้องการ
๖. เกิดการแบ่งปันในชุมชน
๗. สร้างรายได้เสริมและก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน
๘. สร้างเศรษฐกิจในชุมชน
๙. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เกิดความสามัคคีในครัวเรือน/ชุมชน

๓.๒ ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้ผลการดำเนินงานของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของท่านประสบความสำเร็จ มีอะไรบ้าง และเพราะอะไร

๑. เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชน ว่าสามารถทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ เช่น ชักชวนปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ทำให้เกิดผลความอบอุ่นในครอบครัว ความรักความสามัคคีในชุมชน

๒. เกิดภาคีเครือข่ายการพัฒนา จากภายนอกชุมชน เช่น อปท. สาธารณสุข เกษตรอำเภอ มาให้องค์ความรู้

๓. ผู้นำชุมชนมีความเสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้นำลงมือทำจริง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน

๔. ส่งเสริมแนวคิดการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ชี้ให้เห็นความสำคัญของการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การออมเงิน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทุนชุมชน ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด

ความภาคภูมิใจ รู้สึกอย่างไร กับสิ่งที่เกิดขึ้น ?

จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงรู้สึก ภาคภูมิใจและมีความสุขอย่างยิ่ง ที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งในระดับครอบครัวและสังคม ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพที่ดีขึ้น รายได้และการออมที่เพิ่มขึ้น ความอบอุ่นในครอบครัว ความสามัคคีในชุมชน รวมถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงผลของความพยายาม ความตั้งใจ และความเสียสละของผู้นำที่ลงมือทำจริง

การได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน และการเห็นความเปลี่ยนแปลงที่จับต้องได้ ทำให้ผู้นำรู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่า ได้รับการยอมรับ และมีกำลังใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมต่อไป พร้อมยังตระหนักว่า การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนเริ่มต้นจากหัวใจของคนธรรมดาที่กล้าทำสิ่งเล็กๆ ๆ ด้วยความตั้งใจจริง

๓.๓ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความล้มเหลวของกิจกรรม คืออะไรบ้าง และแก้ไขอย่างไร

๑. ขาดความร่วมมือจากคนในชุมชน

ปัญหา: หากชาวบ้านไม่เชื่อมั่นในผู้นำ หรือไม่เห็นคุณค่าของกิจกรรม อาจไม่เข้าร่วม ส่งผลให้กิจกรรมขาดพลังร่วมและไม่ยั่งยืน

แนวทางแก้ไข: ส่งเสริมการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มวางแผน ใช้วิธีการสื่อสารที่เข้าใจง่ายนำเสนอผลลัพธ์ที่จับต้องได้ให้ชาวบ้านเห็นความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม

ปัญหา: เริ่มต้นดีแต่ไม่มีการติดตามหรือส่งต่อ เมื่อผู้นำเหนื่อยหรือเปลี่ยนไป กิจกรรมก็หยุดชะงัก

แนวทางแก้ไข: สร้างทีมผู้นำรุ่นใหม่หรือ “แกนนำร่วม” วางระบบติดตามผลและแผนสืบต่อในระยะยาวกระจายบทบาทให้คนในชุมชนร่วมรับผิดชอบ

๓. ข้อจำกัดด้านงบประมาณหรือทรัพยากร

ปัญหา: ขาดเงินทุนหรืออุปกรณ์สนับสนุน ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมได้ต่อเนื่อง

แนวทางแก้ไข: ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ลดการพึ่งพาทุนภายนอกสร้างกองทุนหมุนเวียนของชุมชน เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับการสนับสนุน

๔. ขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะที่เหมาะสม

ปัญหา: ผู้นำหรือคนในชุมชนไม่มีทักษะเพียงพอ เช่น ด้านเกษตรปลอดสาร การบริหารการเงิน หรือการจัดการกิจกรรม

แนวทางแก้ไข: จัดอบรมพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกลุ่ม/เครือข่ายใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้

๕. ความขัดแย้งหรือแตกแยกในชุมชน

ปัญหา: หากเกิดความไม่เข้าใจหรือมีการเมืองในชุมชน การดำเนินงานก็อาจหยุดชะงัก

แนวทางแก้ไข: ใช้กระบวนการประชาคม สร้างพื้นที่พูดคุยอย่างเปิดใจให้ความสำคัญกับการฟังทุกฝ่ายใช้บุคคลกลางหรือแกนนำธรรมชาติเป็นตัวกลางเชื่อมสัมพันธ์

๖. ผู้นำขาดแรงจูงใจหรือหมดกำลังใจ

ปัญหา: หากผู้นำรู้สึกเหนื่อยล้า ไม่ได้รับการสนับสนุน หรือไม่เห็นผล อาจเลิกทำกลางคัน

แนวทางแก้ไข: สร้างแรงเสริมทางสังคม เช่น การยกย่อง การให้กำลังใจจัดเวทีย่อยปันผลสำเร็จให้เห็นคุณค่าของตนเองเชื่อมโยงเครือข่ายผู้นำเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน

๓.๔ ได้เรียนรู้อะไรบ้างกับการขับเคลื่อนกิจกรรมตามโครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้

๑. การทำงานเป็นทีม

๒. เทคนิคการปลูก/ การเก็บเมล็ดพันธุ์ / การขยายพันธุ์

๓. การรู้จักวางแผน / กระบวนการดำเนินงาน

๔. รู้วิธีการกำจัดศัตรูพืช แบบปลอดสารพิษ

๕. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การปลูกผัก/ การทำงานเป็นทีม/ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๖. ตระหนักถึงคุณค่าของอาหารปลอดภัยที่ปลูกเอง
๗. ความภาคภูมิใจในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
๘. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด / ลดขยะอินทรีย์จากครัวเรือนในการทำปุ๋ยหมัก
๙. รู้จักเลือกชนิดผัก / สมุนไพรในการปลูกพืชแบบยั่งยืน

๓.๕ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ (อยากบอกอะไรกับคนที่อยากทำแบบเรา)

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โครงการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวในรั้วบ้านปลอดสารพิษ

ปัญหาและอุปสรรค

๑. ขาดความรู้และประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดสาร
ชาวบ้านบางส่วนไม่มีพื้นฐานด้านเกษตรกรรม ทำให้ไม่รู้จักริธีปลูกผักที่ปลอดภัย รวมถึงวิธีป้องกันโรคและแมลงแบบชีวภาพสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวย หลายครัวเรือนมีพื้นที่จำกัด หรืออยู่ในพื้นที่น้ำท่วมง่าย ดินไม่ดี แสงแดดไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถปลูกผักได้สะดวก
๒. ขาดวัสดุ อุปกรณ์ และทุนเริ่มต้น เช่น ภาชนะปลูก ดิน ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ หรือระบบน้ำหยด ทำให้บางครัวเรือนไม่สามารถเริ่มได้ทันที
๓. ขาดแรงจูงใจหรือความต่อเนื่องหลังจากเริ่มปลูก บางครัวเรือนหยุดกลางคัน เนื่องจากไม่เห็นผลเร็ว หรือรู้สึกเหนื่อยและไม่มีเวลาดูแล
๔. ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับผักปลอดสาร บางคนยังคิดว่าการปลูกผักปลอดสารเป็นเรื่องยุ่งยาก ต้องใช้เทคนิคพิเศษ หรือไม่ให้ผลผลิตเท่าผักทั่วไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

๑. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบง่ายและต่อเนื่อง ให้ความรู้พื้นฐานตั้งแต่การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์ การดูแล การใช้สารชีวภาพ ตลอดจนการแปรรูปหรือถนอมผักเพื่อเก็บไว้กินนาน ๆ
๒. ส่งเสริมการปลูกในรูปแบบที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ปลูกในกระถาง ถัง หรือสวนแนวตั้ง สำหรับบ้านที่มีพื้นที่น้อย เพื่อให้ทุกบ้านสามารถเข้าร่วมได้
๓. สนับสนุนอุปกรณ์และวัสดุเบื้องต้น เช่น ชุดปลูกผักเบื้องต้น ปุ๋ยอินทรีย์ หรือเมล็ดพันธุ์ เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านเริ่มได้ง่ายขึ้น
๔. สร้างแรงจูงใจและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ใช้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การประกวดบ้านตัวอย่าง ปลูกผักสวยงาม การจัดตลาดแลกเปลี่ยนผลผลิต รวมถึงการเยี่ยมบ้านและให้กำลังใจ
๕. สร้างเครือข่ายกลุ่มปลูกผักในชุมชนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมความร่วมมือ และช่วยเหลือกันในระยะยาว
๖. ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของผักปลอดสารผ่านเรื่องราวของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เช่น ครอบครัวที่มีสุขภาพดี ประหยัดค่าใช้จ่าย หรือสามารถขายผักได้

พัฒนากรผู้ประสานงาน ในการถอดบทเรียน

ชื่อ-สกุล นางสาวพิลาวัลย์ ขันทะลีมา

ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

สังกัดสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขียงกลาง

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๘-๗๗๗๓๔๐๕

“ชุมชนเข้มแข็งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

